

Brussel, 22 maart 2022

Bijlage 1 bij de circulaire NBB_2022_09

Tabel: Beoordeling meest materiële risico's

Toepassingsveld

Verzekerings- en herverzekeringsondernemingen naar Belgisch recht.

Verzekerings- en herverzekeringsondernemingen die tot een groep naar Belgisch recht in de zin van artikel 339, 2° van de wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen behoren.

Ondernemingen naar Belgisch recht die tot een financieel conglomeraat naar Belgisch recht in de zin van artikel 340, 1° van de voornoemde wet van 13 maart 2016 behoren.

Bijkantoren van verzekeringsondernemingen uit derde landen die in België verzekerings- (of herverzekerings)activiteiten verrichten.

Deze circulaire is van toepassing op verzekeringsmaatschappijen van onderlinge bijstand zoals gedefinieerd in artikel 15, 79° van de voornoemde wet van 13 maart 2016. Voor deze ondernemingen dient « de Bank » te worden vervangen door « de Controledienst voor de ziekenfondsen en de landsbonden van ziekenfondsen » zoals gedefinieerd in artikel 15, 84° van dezelfde wet.

Deze circulaire is niet van toepassing op de verzekeringsondernemingen bedoeld in de artikelen 275, 276 of 294 van de voornoemde wet van 13 maart 2016.

De ORSA is de eigen risicobeoordeling van de onderneming, waarbij ze zelf de structuur van het ORSA rapport mag bepalen. Bijgevoegde overzichtstabel (tabel 1) moet een overzicht bieden van de inschatting en beoordeling van de vijf meest materiële risico's waaraan de onderneming verwacht blootgesteld te zijn. Hierbij dient een prospectieve visie aangenomen te worden, rekening houdende met de tijdshorizon van de bedrijfsplanning en de risicobereidheid van de onderneming.

De ondernemingen moeten de bijgevoegde tabel (tabel 1) samen met de ORSA-toezichtsrapportage (*ORSA supervisory report*) indienen via e-Corporate. De tabel mag ingevuld worden in een van de landstalen of in het Engels.

De eerste kolom van tabel 1 vat de vijf meest materiële risico's samen waaraan de onderneming meent te zijn blootgesteld, zowel in het heden als in de toekomst. In de tweede kolom dient te worden aangegeven tot welke meer algemene risicocategorie dit risico behoort. De lijst met mogelijke risicocategoriën wordt weergegeven in tabel 2. In de derde kolom dient te worden weergegeven hoe de onderneming deze risico's heeft beoordeeld, namelijk kwalitatief of kwantitatief. Indien het risico werd beoordeeld aan de hand van gevoeligheids-, scenario- of stresstestanalyses, dienen de geteste scenario's te worden samengevat. In de vierde kolom dient vervolgens een samenvatting te worden gegeven van de uitkomst van deze beoordeling. In de vijfde kolom moet een kwalitatieve inschatting worden gegeven van de kans dat het risico zich zou realiseren volgens de onderneming (High, Medium of Low). In de zesde kolom moet de onderneming aangeven wat de kwalitatieve impact van het risico is als het zich zou realiseren (High, Medium of Low). In de voorlaatste kolom dient te worden weergegeven hoe de onderneming van plan is het risico op te volgen en te beheren, in het heden en/of in de toekomst. Indien concrete managementacties worden beoogd, dienen deze weergegeven te worden, idealiter met een indicatie van de verwachte timing en waarschijnlijkheid. Tot slot kan de onderneming in de laatste kolom overige opmerkingen opnemen, zoals een beknopte beschrijving van de huidige en/of mogelijke impact van het risico op de strategie en het bedrijfsmodel van de onderneming.

	Geef een beknopte beschrijving van de 5 meest materiële risico's die uw onderneming loopt	Geef de algemene risicocategorie waartoe dit risico behoort	Vat bondig samen hoe het risico beoordeeld werd in de ORSA	Vat bondig samen wat het resultaat van de beoordeling is	Geef een inschatting van de kans dat het risico zich zou realiseren	Geef een inschatting van de impact indien het risico zich zou realiseren	Vat bondig samen hoe het risico opgevolgd en beheerd wordt of zal worden	Andere opmerkingen (bv. huidige/toekomstige impact op de strategie, het bedrijfsmodel, ...)
1								
2								
3								
4								
5								

Tabel 1: Beoordeling meest materiële risico's

Risicocategorie	Beschrijving	Nadelige scenario's
Renterisico	Langdurige lage rentes, pieken in rentevoeten, het steiler worden van de rentecurve	Impact op de waardering van activa, passiva mismatches, technische verliezen, onmogelijkheid om gegarandeerde rentevoeten te behalen. Snel stijgende rentevoeten kunnen tijdelijk leiden tot <i>mark-to-market</i> verliezen, maar kunnen verlichting bieden voor levensverzekeringsproducten met gegarandeerde rentevoeten; lage rentevoeten zijn problematisch voor levensverzekeringsproducten met gegarandeerde rentevoeten. Een snelle stijging kan ook aanleiding geven tot verhoogd afkoop- of vervalgedrag van polissen.
Economische sterkte	Langdurige zwakke economische groei	Zwakke globale of regionale economieën die een negatieve impact hebben op investeringsportefeuille's (zie: Kredietrisico), maar ook op premie/productiegroei (in termen van verdiende premies).
Overheidsrisico	Verhoogd overheidsrisico	Weinig duurzaam economische beleid dat leid tot een ratingverlaging van een overheid of tot een <i>default</i> .
Milieu of klimaatveranderingsrisico	Fysische risico's die voortvloeien uit klimaattrends en klimaatschokken, zoals een verhoogde frequentie en severiteit van extreme weer (vb. stormen). Transitierisico voortvloeiende uit verstoringen en verschuivingen geassocieerd met de transitie naar een lage-koolstofeconomie (vb. introductie van <i>carbon pricing</i>)	Meer frequente en hogere verzekeringsschades die voortvloeien uit extreem weer Negatieve reputationele en financiële impact op een verzekeraar als de verzekeraar geïnvesteerd heeft in sectoren die negatief beïnvloed worden door een verschuiving naar lage-koolstofeconomie (e.g. sector met hoge uitstof van koolstof).
Protectionisme	Overheidsacties of -beleid dat internationale handel en investering te beperken, inclusief verzekerings- en herverzekeringskapitaal, om binnenlands sectoren te beschermen van buitenlandse concurrentie.	Verhoogde protectionistische maatregelen (vb. verhoogde douanerechten) en risico op escalatie, die leidt tot een verzwakte globale of regionale economie die negatief investeringsportefeuilles en

		<p>premie- en productiegroei impacteert. In het geval van beperkingen op verzekeringskapitaal kan dit leiden tot regionale concentratierisico's.</p>
Kredietrisico	<p>Verzekeraars die zoeken naar rendement en substantieel kredietrisico op zich nemen. Kredietrisico wordt moeilijker te identificeren aangezien de voorspelbaarheid van de cashflows meer en meer bepaald wordt door niet-traditionele factoren. Noteer de specifieke problematiek van de financiële-garantieverzekering. Kredietrisico is ook relevant voor exposures ten opzichte van tegenpartijen zoals derivaten en herverzekeraars.</p>	<p>Globale recessie die aanleiding geeft tot een sterke stijging van de <i>default rate</i> bij bedrijfsobligaties, het plotse verwijderen van kredietreads, op korte termijn <i>mark-to-market</i> verliezen op de obligatieportefeuilles van verzekeraars, op middellange termijn verliezen door <i>defaults</i> van bedrijven</p>
Concurrentie / Concurrentievermogen	<p>Concurrentievermogen van verzekeraars tegen alternatieven leidt tot een industrie die meer investerings- of productrisico zal nemen. Ook kunnen verzekeraars geconfronteerd worden met versterkte concurrentie van nieuwe InsurTech spelers en andere marktverstoorders.</p>	<p>Zie ook Macrorisico en Risico van een tekort in regelgeving. Verzekeraars kunnen ook additionele risico's opnemen in nieuwe activaklassen en producttypes die niet noodzakelijk adequaat gemodelleerd zijn. Bestaande verzekeraars die niet up-to-date blijven kunnen moeilijkheden hebben om verzekeringsnemers aan te trekken of te behouden.</p>
Wisselkoersrisico	<p>Wisselkoersrisico voortvloeiende uit ongedekte of inadequaat gedekt investeringen; Operaties in een andere munt.</p>	<p>Onvoorziene actief-passiefproblemen gebaseerd op <i>mismatches</i> in munten; onmogelijkheid om kapitaal efficiënt te bewegen.</p>
Inflatierisico	<p>Waarde van claims is slecht gemodelleerd doordat inflatie de reserveringsverwachtingen overstijgt (ook verzekeringstechnische risico of modelrisico)</p>	<p>Reserves die onvoldoende zijn. Deflatie kan ook een probleem vormen indien deflatie een daling in rente voeten zou betekenen en de actuele waarde van de verzekeringspassiva zou stijgen.</p>
Marktrisico	<p>Stijgende volatiliteit van de marktwaarde van activa.</p>	<p>Kredietrisico en aandelenmarkten kunnen heden ondergewaardeerd zijn, herwaardering van het risico zou geassocieerd worden met marktrisico, wat leidt tot <i>mark-to-market</i></p>

		verliezen. Mogelijks negatieve impact op dekkingsstrategiën.
Liquiditeitsrisico	De maat van de reële mogelijkheid om activa te verkopen in verschillende marktomstandigheden in het bijzonder wanneer verhoogde afkopen waargenomen worden.	Impact van het opdrogen van verschillende markten, verstoring in marktwaarderingen
Reach for yield	Verzekeraars gaan op zoek naar rendement zijn gevoelig aan het risico van marktcorrecties.	Een verhoging van het investeringsrisicoprofiel van de verzekeringssector kan gevoelig aanleiding geven tot hoger risico tot verlies of illiquiditeit. Dit risico is gelinkt met andere risico-indicatoren zoals activabubbels en kredietrisico.
Activabubbels	Activabubbels bestaan wanneer marktwaarderingen niet in lijn liggen met fundamentele marktontwikkelingen	Typisch geassocieerd met drukbezette handel. Marktcorrecties resulteren in latente minderwaarden op activa die kunnen aanleiding geven tot verhoogd afkoop- of vervalgedrag. Mogelijkheid tot een spiraal en besmettingsgevaar. Dit verval refereert naar zowel verhoogd verval bij polissen als verkoop van activa bij verzekeraars.
Interconnectiviteit	Besmettingsgevaar door interconnectiviteit binnen verzekeringsgroepen, met de bancaire sector of met ander financiële instellingen. Mogelijke verspreiding door connecties zoals overheidsobligaties, tegenpartijen en gedeelde of gecorreleerde <i>exposures</i> .	Grote blootstelling aan andere verzekeraars, andere financiële sectoren en overige sectoren door het falen van verzekeraars zou aanleiding geven tot systemische problemen en latente en gerealiseerde minderwaarden die overgedragen worden tussen verschillende jurisdicties. Zie ook Macrorisico en Marktrisico. Verhoogd liquiditeits- en reputationeel risico. Blootstelling aan andere financiële sectoren door tegenpartijrisico op derivaten (falen van dekkingsstrategie?). Andere voorbeelden van simulatene marktreacties door vergelijkbare of gecorreleerde <i>exposures</i>

Toegang tot kapitaal	Hoe afhankelijk is de sector van externe kapitaalsbronnen om groei te financieren of voor huidige liquiditeitsbehoeften.	Onmogelijkheid om schades te financieren of financiële passiva te rollen.
Receptiviteit van de markt tot de sector	Aantrekkelijkheid van de industrie voor investeerders die de mogelijkheid om kapitaal op te halen bemoeilijkt ; impact op resolutie-opties.	Zie toegang tot kapitaal en Marktrisico. Reëel en gepercipieerd leveragerisico kan besmettingsgevaar inhouden. Noteer dat leverage volatiliteit doorheen de sector kan verhogen
Onderschrijving/tarificatie niet-leven	Het risico tot verlies of negatieve evolutie in de waarde van technische voorzieningen door ongepaste tarificatie- of reserveringsassumpties. Dit risico kan resulteren in het onderschrijven van contract waarbij de premie niet voldoende de schades dekt of waarbij de assumpties gebruikt voor de reservering ongepast zijn.	Ongepaste tarificatie en reservering zal negatief de rendabiliteit en het eigen vermogen beïnvloeden wanneer de verzekeraar geconfronteerd wordt met hoger dan verwachte schades of onvoldoende reserves.
Langlevenrisico	Verzekeraars kunnen risico's slecht tarifieren als mensen langer leven. Dit effect kan versterkt worden door onrealistische rendementsassumpties op investeringen. (ook Verzekeringstechnische risico / Modelrisico)	Actief-passief <i>Mismatch</i> ; Solvabiliteitsproblemen op langere termijn.
Sterfterisico	Oversterfte kan aanleiding geven tot hogere prestaties dan verwacht (ook Verzekeringstechnisch risico / Modelrisico)	Pandemie kan aanleiding geven tot verliezen op levensverzekeringsproducten en kan ook aanleiding geven tot marktvolatiliteit en internationale handels- en economische verstoring. Actief-passief <i>Mismatch</i> ; Onvoldoende liquiditeit om korte-termijn prestaties op te vangen.
Reserverisico	Voortdurende vrijval van reserves of algemene onderreservering in de (her)verzekeringsector, tegen de achtergrond van excess capital (kapitaalsstromen naar de setcor van diverse sectoren) en zachte marktcondities, stellen de vraag of reserve voldoende zijn naar de toekomst toe.	Risico van vicieuze cirkel waarbij verzekeraars als antwoord op lage verliezen en voldoende kapitaal, reserves verlagen en hierbij hoge rendabiliteit tonen op korte termijn, maar zich hierbij meer blootstellen aan het risico van onvoldoende reserves

Modelrisico	Fouten in modellering; risico's in de staart van de distributie.	Reserves zijn onvoldoende. Kan een systemisch risico zijn als maatschappijen hetzelfde model gebruiken.
Afkooprisico	Verandering in het gedrag van de polishouder in het bijzonder m.b.t. afkoop en verval, door veranderingen in de economische situatie of veranderingen in de producten.	Evoluties in de economische situatie, zowel als verschillende producttypes kunnen zorgen dat verwachtingen in afkopen en verval incorrect blijken te zijn. Mogelijkheid voor massaal afkooprisico dat inconsistent is met historische ervaring. Verdere impact op productie van nieuwe polissen.
"Regelgevende" stimulans programma's: investeringen	<p>Toezichthouders ontwikkelen richtsnoeren (rapportering, waardering en kapitaalsvereisten) die bedoeld zijn om verzekeraars te stimuleren binnen de jurisdictie om te investeren in bepaalde sectoren of activaklassen zonder voldoende inachtnaam van de risico's onderliggende en of verzekeraars over voldoende expertise en kennis beschikken.</p> <p>Voorbeelden hiervan kunnen programma's zijn om bredere economische doelstellingen te bereiken zoals infrastructuur en andere sociaal verantwoordelijke investeringen.</p>	Verzekeraars maken investeringsbeslissingen die niet in lijn liggen met hun risicoappetijt / -tolerantie. Verzekeraars kunnen ook investeren in sectoren / activaklassen waarvan zij onvoldoende kennis of ervaring hebben.
Regelgevingsrisico	<p>Onvoldoende coördinatie tussen jurisdicties; regelgevingsarbitrage; extra kosten gerelateerd aan regelgevingonzekerheid.</p> <p>Regelgevingsrisico impacteert ook operationeel risico's.</p>	<p>(i) Versterkte globalisering kan verzekeraars hun businessmodel meer en meer vergelijkbaar maken waardoor systemische risico's gecreëerd worden; (ii) assimilatie van verzekeringsregelgeving aan bankregelgeving kan er voor zorgen dat verzekeraars' businessmodellen meer gelijken op deze van banken.; (iii) een gebrek aan geharmoniseerde regelgeving kan leiden tot regelgevingsarbitrage; (iv) als de regelgevende gemeenschap het zicht verliest op de baten van regelgeving versus de</p>

		<p>kosten, zijnde de administratieve verzwaring en bijkomende kosten op de verzekeringssector kan de groei en rendabiliteit fruiiken. Ook, kosten van regelgevende boetes en het falen van businessstrategieën.</p>
Operationeel risico	<p>Operationele risico's vloeien voort uit het tekortkomen of falen van interne systemen, personeel, procedures of controles die aanleiding geven tot een financieel verlies. Dit kan ook gevallen bevatten van gedrag dat tekort komt vergeleken met de verwachte standaarden. (vb. wettelijke, professionele of ethische), wat negatieve reputationele effecten kan hebben of kan resulteren in schade. NB: corruptie of cyberrisico worden behandeld als aparte risico's binnen de bredere categorie van operationele risico's.</p>	<p>Financiële verliezen die voortvloeien uit operationele problemen die resulteren in bredere reputationele issues voor de sector. NB: corruptie of cyberrisico worden behandeld als aparte risico's binnen de bredere categorie van operationele risico's.</p>
Reputationeel risico	<p>Effect van specifieke negatieve gebeurtenissen die een impact kunnen hebben op het algemene gedrag van de polishouder. Dit kan ook ongepast gedrag of het falen van uitbestede entiteiten.</p>	<p>Verhoogde afkoop of verval; negatieve impact op de productie van nieuwe polissen; negatieve media-aandacht, daling van de aandelenprijzen, regelgevende acties</p>
Cyberrisico	<p>Elke risico dat voortvloeit uit het gebruik of het doorsturen van elektronische gegevens met inbegrip van technologische tools zoals het internet en telecommunicatienetwerken.</p>	<p>Verstoring, uitschakeling, vernietiging of kwaadwillig gebruik van een computeromgeving of -infrastructuur, die resulteert in financiële verliezen of reputationele schade (met inbegrip van boetes of rechtszaken, etc.)</p>
Corruptie	<p>Oneerlijk of onethisch gedrag dat aanleiding geeft tot persoonlijke voordelen met in het bijzonder het risico op fraude door polishouders en/of derde partijen m.b.t. verzekeringspolissen vb. frauduleuze schades en/of interne fraude door personeel werkzaam in de verzekeringssector vb. verduistering van fondsen</p>	<p>Zulke activiteiten, zowel legaal als illegaal, kunnen resulteren in financiële verliezen of een negatieve reputationele impact. Voorbeelden omvatten een verhoogd aantal van fraudeleuze schades (vb. ongeldige schades, overdreven verliezen) door polishouders en/of derde partijen. Verhoogd financieel verlies gerelateerd aan</p>

		interne fraude door personeel werkzaam in de verzekeringssector (vb. verduistering van geld van de verzekeraar en/of de polishouder en/of betaling van frauduleuze schades door corruptie/samenzwering)
Overige		

Tabel 2: Risicocategorieën